

ආර්ථිකයකි. එහි ප්‍රථම ලෙස අනාගතයේ එම ආර්ථිකයේ ආර්ථික වෘද්ධි වේගය සාපේක්ෂ වශයෙන් මන්දගාමී වේ. නිෂ්පාදන හැකියා මායිම් වකුය දකුණට විතැන් වී ඇත්තේ ඉතා මද වශයෙනි.

දෙවන ප්‍රස්ථාරයේ දැක්වෙන්නේ විශාල සම්පත් ප්‍රමාණයක් ප්‍රාග්ධන භාණ්ඩ (ප්‍රාග්ධන සම්පාදනය) සඳහාද කුඩා සම්පත් ප්‍රමාණයක් පාරිභෝජන භාණ්ඩ (වර්තමාන පරිභෝජනය) සඳහාද යොදා ගනු ලබන ආර්ථිකයකි. එහි ප්‍රථම ලෙස එම ආර්ථිකයේ අනාගත ආර්ථික වෘද්ධි වේගය ඉහළ අගයක් ගනී. නිෂ්පාදන හැකියා මායිම් වකුය විශාල ලෙස දකුණට විතැන් වේ.

2. ඉල්ලුම හා සැපයුම

ඉල්ලුම

කිසියම් නිශ්චිත කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක නොවෙනස්ව පවතින විට විකල්ප මිල ගණන් යටතේ පාරිභෝගිකයන් මිලට ගැනීමට කැමති මිලදී ගැනීමට හැකියාව ඇති හා මිලදී ගැනීමට සූදානම් විවිධ ප්‍රමාණයන් ඉල්ලුම නම් වේ

සඵල ඉල්ලුම

- ❖ භාණ්ඩය පරිභෝජනය කිරීමට අසීමිත කැමැත්තක් හෙවත් චුච්චතාවක් තිබිය යුතුය
- ❖ භාණ්ඩය මිලදී ගැනීමට හැකියාවක් හෙවත් ක්‍රය ශක්තියක් තිබිය යුතුය
- ❖ භාණ්ඩය මිලදී ගැනීමට සැලැස්මක් තිබිය යුතුය

ඉල්ලුම් තීරක

- ❖ සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල
- ❖ සම්බන්ධිත භාණ්ඩවල මිල
- ❖ පාරිභෝගික අභිරුචිය
- ❖ මිල ආදායම හෝ සැපයුම කෙරෙහි ඇති අනාගත අපේක්ෂා

පෞද්ගලික ඉල්ලුම

නිශ්චිත කාලයක් තුළදී වෙළඳපොළේ සිටින ගැනුම්කරුවකු විසින් සලකා බලන භාණ්ඩයේ ට පවතින විකල්ප මිල යටතේ මිලදී ගැනීමට අපේක්ෂා කරන ප්‍රමාණ පෞද්ගලික ඉල්ලුම නම් වේ

වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම

නිශ්චිත කාලයක් තුළදී වෙළඳපොළේ සිටින ගනුදෙනු කරුවන් විසින් සලකා බලන භාණ්ඩ සඳහා පවතින විකල්ප මිල ගණන් යටතේ මිලදී ගැනීමට අපේක්ෂා කරන විවිධ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණ වල එකතුව වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම ලෙස හැඳින්වේ

ඉල්ලුම් සමීකරණය

කිසියම් භාණ්ඩයකට ඇති ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන සාධකත් එම භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයත් අතර ඇති ශ්‍රිණාත්මක සම්බන්ධතාවය වේ

ඉල්ලුම් නීතිය

නිශ්චිත අවස්ථාවකදී අනෙකුත් සාධක ස්ථාවරව තිබියදී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිලත් ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයත් අතර පවතින ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධතාවය ඉල්ලුම් නීතිය නම් වේ

ඉල්ලුම් නීතියට හේතු

→ ආදේශන ප්‍රතිවිපාකය

ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අන් සාධක ස්ථාවරව තිබියදී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල පමණක් වෙනස් වීම නිසා සිදුවන සාපේක්ෂ මිල වෙනස මත ඉල්ලුම් කරනු ලබන ප්‍රමාණයට වල බලපෑම ආදේශන ප්‍රතිවිපාකය නම් වේ

→ ආදායම් ප්‍රතිවිපාකය

ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අන් සාධක ස්ථාවර ව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල පමණක් වෙනස් වීම නිසා පාරිභෝගිකයාගේ මූලික ආදායම වෙනස් වීමෙන් ඉල්ලුම් කරනු ලබන ප්‍රමාණයට වන බලපෑම ආදායම් ප්‍රතිච්ඡාකය නම් වේ

මිල වැඩි වීමකදී ආදේශන ප්‍රතිච්ඡාකය

අනෙකුත් සාධක ස්ථාවරව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල වැඩිවීම සිදු වූ විට එම භාණ්ඩයේ සාපේක්ෂ මිල අන් භාණ්ඩ වලට වඩා වැඩිවීම හේතුවෙන් මිල වැඩි භාණ්ඩයෙන් අඩු භාණ්ඩයට ඉල්ලුම මාරුවීම නිසා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය අඩුවීම වේ

මිල අඩු වීමකදී ආදේශන ප්‍රතිච්ඡාකය

අනෙකුත් සාධක ස්ථාවරව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල අඩුවීම සිදු වූ විට එම භාණ්ඩයේ සාපේක්ෂ මිල අන් භාණ්ඩ වලට වඩා අඩුවීම හේතුවෙන් මිල වැඩි භාණ්ඩයෙන් අඩු භාණ්ඩයට ඉල්ලුම මාරුවීම නිසා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වැඩි වේ

❖ මිල ප්‍රතිච්ඡාකය ක්‍රියාත්මක වීම

සාමාන්‍ය භාණ්ඩයක මිල පහළයාමකදී සහ මිල ඉහළ යාමකදී මිල ප්‍රතිච්ඡාකය ක්‍රියාත්මක වීම පහත වගුවෙන් පෙන්වුම් කෙරේ

මිල වෙනස් වීම	ආදේශන ප්‍රතිච්ඡාකය	ආදායම් ප්‍රතිච්ඡාකය	මිල ප්‍රතිච්ඡාකය
මිල පහළ යාම	- (සෑණ)	+ (බන)	- (සෑණ)
මිල ඉහළ යාම	- (සෑණ)	+ (බන)	- (සෑණ)

ඉල්ලුම් නීතියට පටහැනි අවස්ථා

- ❖ ගිණන් භාණ්ඩ
- ❖ ප්‍රදුර්ගතාත්මක භාණ්ඩ

මෙම භාණ්ඩවල මිල ඉහළ යන විට ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය ඉහළ යන අතර මිල පහළ යන විට ඉල්ලුම ප්‍රමාණය පහළ යන බැවින් මිල හා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය අතර අනුලෝම සම්බන්ධයක් ඇති වේ මේ නිසා ඉල්ලුම් වක්‍රය හැඩය පහළ සිට ඉහළට බැවුම් වූ ස්වරූපයක් ගනී

→ ගිණන් භාණ්ඩ

සාමාන්‍යයෙන් ගිණන් භාණ්ඩ වල මිල ඉහළ හෝ පහළ යාමකදී ආදේශන ප්‍රතිවිපාකය සෑම විටම සෘණ සම්බන්ධතාවක් පෙන්නුම් කරන අතර ආදායම් ප්‍රතිවිපාකය ද ප්‍රබල සෘණ සම්බන්ධතාවක් පෙන්නුම් කරයි

ගිණන් භාණ්ඩයක් පහත කරුණු සපුරයි

අඩු අදායම් ලබන්නන්ගේ ප්‍රධාන පාරිභෝගික භාණ්ඩයක් වේ. එමනිසා පාරිභෝගිකයාගේ ආදායමින් විශාල ප්‍රතිශතයක් මෙම භාණ්ඩය සඳහා වැයවේ

එය බාල භාණ්ඩයක් ද වේ. එම නිසා අදායම් ප්‍රතිවිපාකය සෘණ අගයක් ගනී . එනම් අදායම් වැඩි වනවිට ඉල්ලුම අඩු වේ. මිලෙහි බලපෑම ධන අගයකි, එම නිසා මිල වැඩි වන විට ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වැඩි වේ . මිල අඩු වන විට ප්‍රමාණය අඩු වේ. (එනම් ඉල්ලුම් නීතියට පටහැනි අවස්ථාවකි.)

අදායම් ප්‍රතිවිපාකයේ බලපෑමට වඩා ආදේශන ප්‍රතිවිපාකයේ බලපෑම වැඩිය.

→ ප්‍රදුර්ගතාත්මක භාණ්ඩ

ප්‍රදුර්ගතාත්මක භාණ්ඩවල මිල ඉහළ යන විට ඒවාට ඇති ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වැඩි කරන්නේ ගනුදෙනුකරුවන්ගේ ව්‍යාජ තත්ත්වය තත්ත්වය ප්‍රදුර්ගතය කිරීමේ අපේක්ෂාවයි

ඇතැම් සුබෝපහෝගී වාහන, ආහරණ, දියමන්ති ආදී දෑ සඳහා ඇත්තේ මෙවන් ජේන්තුකාර ඉල්ලුමකි

ඉල්ලුම් නීතිය ඉදිරිපත් කළහැකි විකල්ප ක්‍රම

- ඉල්ලුම් ලේඛනයක් මගින්
- ඉල්ලුම් වක්‍රයක් මගින්

➤ ඉල්ලුම් සමීකරණය මගින්

1. ඉල්ලුම් ලේඛන මගින් ඉල්ලුම් නීතිය ඉදිරිපත් කිරීම

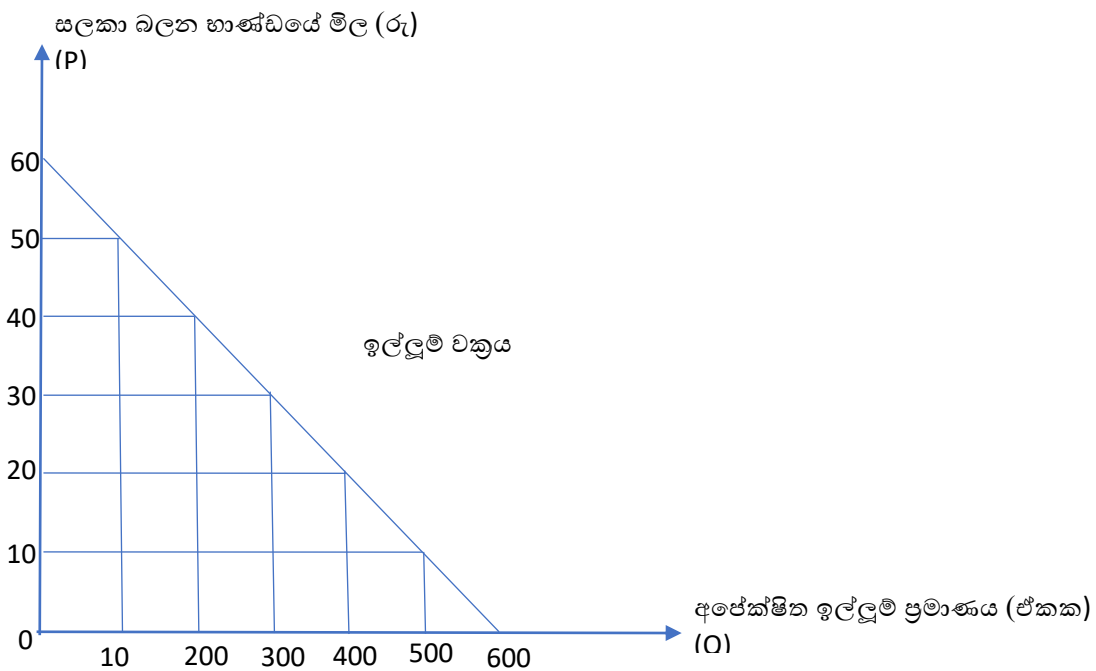
නිශ්චිත අවස්ථාවක දී ඉල්ලුමට බලපාන අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ව නිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයට පැවතිය හැකි විකල්ප මිල ගණන් යටතේ ගනුදෙනුකරුවන් මිලදී ගැනීමට අපේක්ෂා කරන විවිධ ප්‍රමාණයක් දක්වන ලේඛනය ඉල්ලුම් ලේඛනය ලෙස හැඳින්වේ

සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල (රු) P	සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල (ඒකක) f
0	600
10	500
20	400
30	300
40	200
50	100
60	0

2. ඉල්ලුමක් වක්‍රයක් මගින් ඉල්ලුම් නීතිය ඉදිරිපත් කිරීම

නිශ්චිත අවස්ථාවක ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක නොවෙනස්ව නිබියදී සලකා බලන භාණ්ඩයේ විකල්ප මිල ගණන් යටතේ ඉල්ලුම් කරනු ලබන ප්‍රමාණයන් දක්වන ලක්ෂයන් සම්බන්ධ කොට අඳිනු ලබන අඳිනු ලබන රේඛාව ඉල්ලුම් වක්‍රය ලෙස හැඳින්වේ

3. ඉල්ලුම් සමීකරණයක් මගින් ඉල්ලුම් හිතිය ඉදිරිපත් කිරීම

හිඟ්විත අවස්ථාවක ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන බලපාන අනෙකුත් සාධක නොවෙනස්ව තිබියදී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල ගණන් හා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණ අතර ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධතාව විප ගණිතමය ආකාරයෙන් දැක්වීම ඉල්ලුම් සමීකරණය නම් වේ

- Q_d = ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය (පරායත්ත විචල්‍ය)
- a = මිල ශූන්‍ය වන විට ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය
- b = මිල සංගුණකය (මිල එක් එකකයකින් වෙනස් වූ විට ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය කොතරම් වෙනස් වනවාද යන්න)

$$b = \frac{\Delta Q_d}{\Delta p}$$

➤ P = සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල (ස්වායත්ත විචල්‍ය)

ඉල්ලුම් නම්‍යතාවය

ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන ප්‍රමාණාත්මකව මැනිය හැකි ඕනෑම සාධකයක ප්‍රතිඵලක වෙනසකට සාපේක්ෂව ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිඵලක වෙනස මැන දැක්වීම ඉල්ලුම් නම්‍යතාව නම් වේ.

ඉල්ලුම් නම්‍යතාවයේ ප්‍රභේද තුනකි.

- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව
- හරස් ඉල්ලුම් නම්‍යතාවය
- ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාවය

1. මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව

සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිලෙහි ප්‍රතිඵලක වෙනස 0 ට වඩා භාණ්ඩයේම ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිඵලක වෙනස් වීම මැන බැලීම මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාවය ලෙස හැඳින්වේ.

$$\text{මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාවය (PED)} = \frac{\text{ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිඵලක වෙනස } \Delta Qd_x \%}{\text{මිලෙහි ප්‍රතිඵලක වෙනස } \Delta P_x \%}$$

මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාවය ගනණාය කළ හැකි ක්‍රම දෙකකි.

→ ලක්ෂ්‍ය මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව

ඉල්ලුම් වක්‍රය නිශ්චිත ලක්ෂ්‍යයකට අදාළව මිලේ ප්‍රතිඵලක වෙනස 0 ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිඵලක වෙනස මෙයින් අගය කරයි.

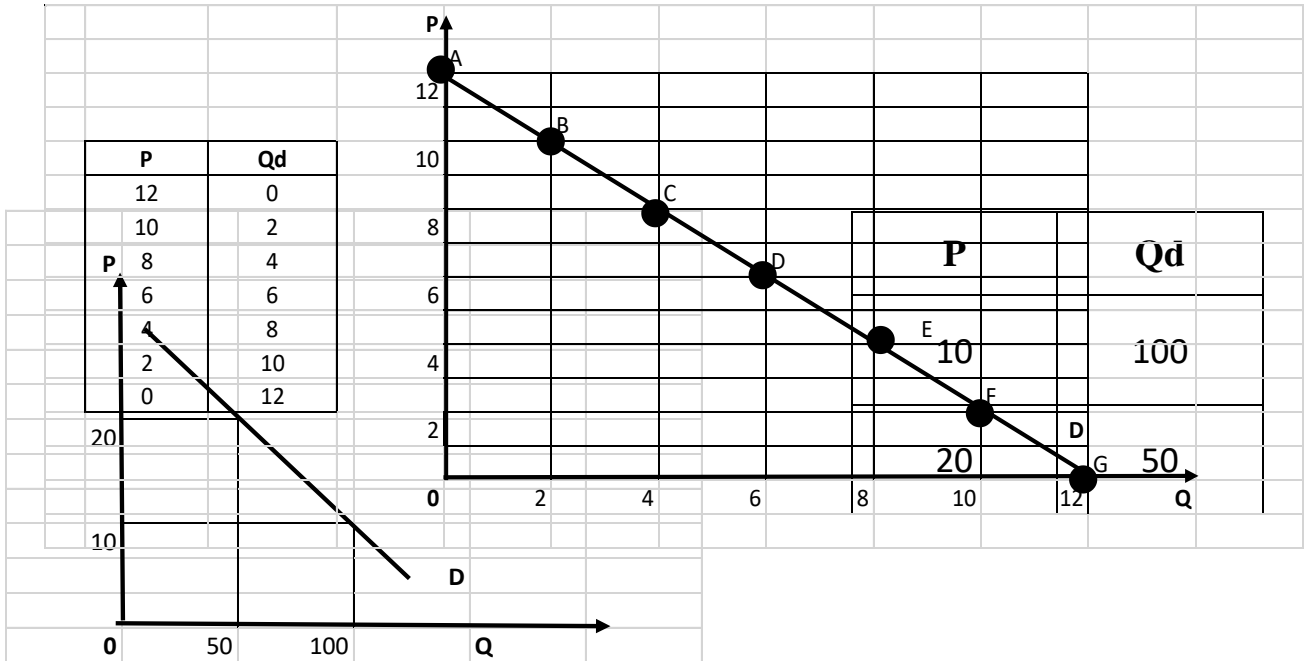
$$\text{ලක්ෂ්‍ය මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව} = \frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P}{Q}$$

→ වාස මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාවය

ඉල්ලුම් වක්‍රයේ නිශ්චිත ලක්ෂ දෙකකට අදාළව මිලේ ප්‍රතිශතක වෙනසට ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිශතක වෙනස මෙයින් අගය කරයි.

$$\text{ව්‍යාප්ත මිල ඉල්ලුම් හමයතාවය} = \frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P_1 + P_2}{Q_1 + Q_2}$$

නිදසුන්:-

ලක්ෂ මිල ඉල්ලුම් හමයතාව

$$\begin{aligned} \text{PED} &= \frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P}{Q} \\ &= \frac{-50}{10} \times \frac{10}{100} \\ &= \underline{\underline{-0.5}} \end{aligned}$$

ව්‍යාප්ත මිල ඉල්ලුම් හමයතාවය

$$\begin{aligned} \text{PED} &= \frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P_1 + P_2}{Q_1 + Q_2} \\ &= \frac{-50}{100} \times \frac{10 + 20}{100 + 50} \\ &= \underline{\underline{-0.1}} \end{aligned}$$

→ ඉහල සිට පහලට බැවුම් වන සරල රේඛීය ඉල්ලු වක්‍රයක ලක්ෂයයන් ලක්ෂයට හමයතාවය හඳුනාගැනීම.

A	C	D	E	G
$PED = \frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P}{Q}$ $= \frac{2}{-2} \times \frac{12}{0}$ $= \infty$ <p><u>පූර්ණ නමය</u></p>	$PED = \frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P}{Q}$ $= \frac{2}{-2} \times \frac{8}{4}$ $= -2$ <p><u>නමය</u></p>	$PED = \frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P}{Q}$ $= \frac{2}{-2} \times \frac{6}{6}$ $= -1$ <p><u>ඒකීය නමය</u></p>	$PED = \frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P}{Q}$ $= \frac{2}{-2} \times \frac{4}{8}$ $= -0.5$ <p><u>අනමය</u></p>	$PED = \frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P}{Q}$ $= \frac{2}{-2} \times \frac{0}{12}$ $= 0$ <p><u>පූර්ණ අනමය</u></p>

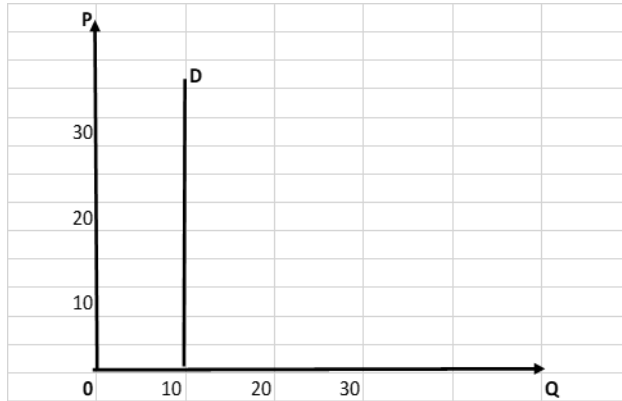
මිල ඉල්ලුම් නමයනා ප්‍රභේද

1. පූර්ණ අනමය ඉල්ලුම

යම් භාණ්ඩයක මිල ප්‍රතිශතයකින් වෙනස් වුවද එහි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය නොවෙනස්ව පවතී නම් එය පූර්ණ අනමය ඉල්ලුම වේ

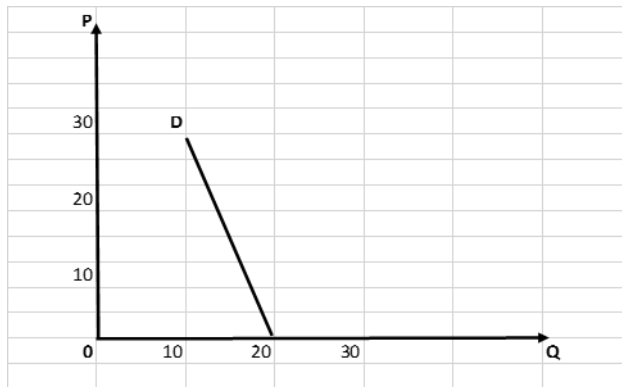
- පූර්ණ අනමය අක්ෂයට
- ඉල්ලුමක් නමැත්තාව

ඉල්ලුමේදී ඉල්ලුම් වක්‍රය සිරස් සමාන්තරව පිහිටයි. වක්‍රයේ ඕනෑම ලක්ෂ්‍යයක ශුන්‍ය වේ.

2. අනමය ඉල්ලුම

යම් භාණ්ඩයක මිල වෙනස් වන ප්‍රතිචාරයට වඩා අඩු ප්‍රතිචාරයකින් එම භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වේ නම් එය අනමය ඉල්ලුම වේ .

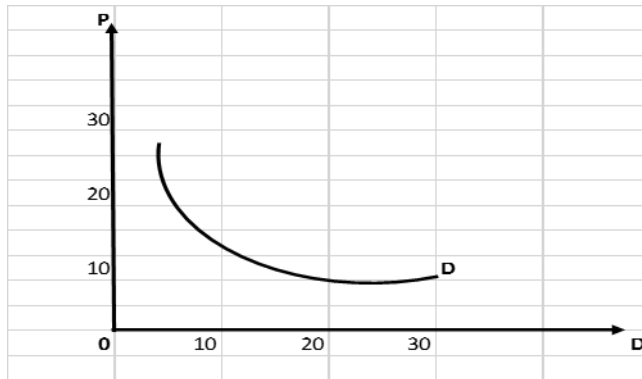

❖ අනමය ඉල්ලුමකදී ඉල්ලුම් වක්‍රය මැද ලක්ෂ්‍යයට පහලින් ඕනෑම ස්ථානයක නමැත්තා සංගුණකය එකට අඩු අගයක් ගනී.

3. ඒකීය නමැත්තාව ඉල්ලුම

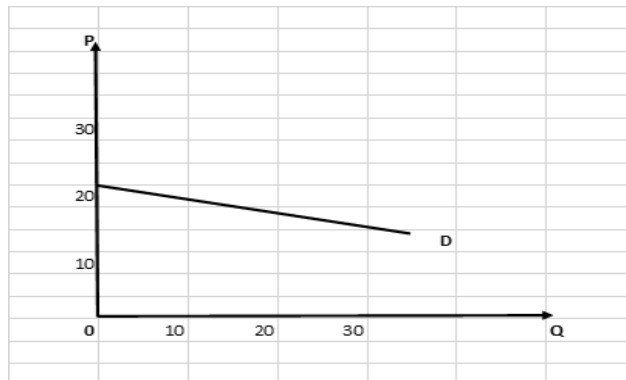
යම් භාණ්ඩයක මිල වෙනස් වන ප්‍රතිඵලයට සමාන ප්‍රතිඵලයකින් එම භාණ්ඩය ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වේ නම් එය ඒකීය නමුත් ඉල්ලුම වේ.

- ඒකීය නමුත් ඉල්ලුමේදී ඉල්ලුම් වක්‍රය සාප්පකෝණාස්‍රාකාර බහුවලයක් වේ.
- ඉල්ලුම් වක්‍රය මත පිහිටි ඕනෑම ලක්ෂ්‍යයක නමුත් 1 වේ.

4. නමුත් ඉල්ලුම

යම් භාණ්ඩයක මිල වෙනස් වන ප්‍රතිඵලයට වඩා වැඩි ප්‍රතිඵලයකින් එම භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වේ නම් එය නමුත් ඉල්ලුම වේ.

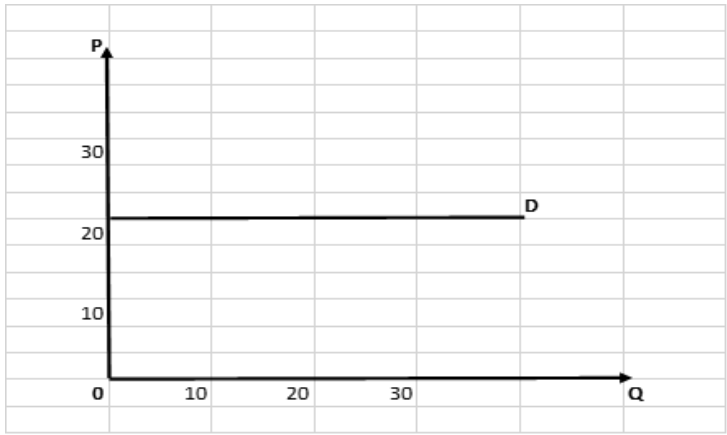

- ❖ නමුත් ඉල්ලුමේ දී ඉල්ලුම් වක්‍රය මැද ලක්ෂ්‍යයට ඉහලින් පිහිටි ඕනෑම ලක්ෂ්‍යයක නමුත් සංගුණකය එකට වැඩි අගයක් ගනී.

5. පූර්ණ නමුත් ඉල්ලුම

යම් භාණ්ඩයක මිල ඉතාම සුළු ප්‍රතිශතයකින් වෙනස් වූන විට එම භාණ්ඩය ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය ඉතාම විශාල ප්‍රතිශතයකින් වෙනස් වේ නම් එය පූර්ණ නම්‍ය ඉල්ලුම වේ.

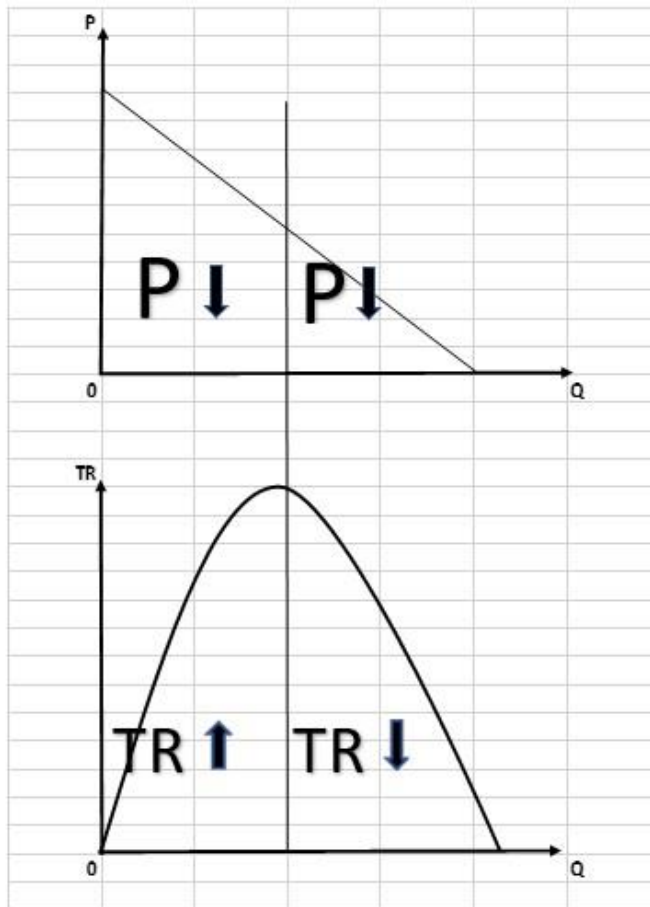
❖ මෙහි ඕනෑම ලක්ෂයක නම්‍යතාව අපරිමිතව වේ.

පාරිභෝගික වියදුම / නිෂ්පාදකයාගේ ආදායම් අතර සම්බන්ධය

මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා දී ඇති විටෙක අදාල භාණ්ඩයේ මිල වෙනස් වීම මත පාරිභෝගික පැහැදුම වෙනස් වීම හඳුනා ගත හැකිය. නිෂ්පාදකයාගේ ආදායම සෑම විටම පාරිභෝගිකයාගේ මුළු වියදුම හෙවත් පාරිභෝගික පැහැදුම ට සමාන වේ. මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව හා පාරිභෝගික පැහැදුම / ව්‍යාපාරික අයහාර අතර සම්බන්ධයක් පවතී. එය ප්‍රස්ථාර සටහනකින් පහත පරිදි දැක්විය හැකිය.

$P =$ මිල $TR =$ මුළු අයහාරය

ඉහත ප්‍රස්ථාරයට අනුව නමුත් ඉල්ලුම් ප්‍රදේශයේ දී මිල පහළ යන විට ව්‍යාපාරික අයහාරය ඉහළ යන අතර මිල ඉහළ යන විට ව්‍යාපාරික අයහාරය පහළ යයි. එනම් නමුත් නමුත්තාවයකදී භාණ්ඩයේ මිලත් පාරිභෝගික විශදමත් / ව්‍යාපාරික අයහාරයත් අතර ප්‍රතිලෝම හෙවත් සෘණ සම්බන්ධයක් පවතී. ඒකීය නමුත් ලක්ෂ්‍යයේදී ව්‍යාපාරික අයහාරය උපරිම වේ. අනමුත් ඉල්ලුම් ප්‍රදේශයේ දී මිල ඉහළ යන විට ව්‍යාපාරික අයහාරය ඉහළ යන අතර මිල පහළ යන විට ව්‍යාපාරික අයහාරයත් පහළ යයි. එනම් අනමුත් නමුත්තාවයකදී භාණ්ඩයේ මිලත් පාරිභෝගික විශදමත් අතර අනුලෝම හෙවත් ධන සම්බන්ධයක් පවතී.

නමයතාව	නමයතා සංගුණකයේ අගය	මිල වෙනස් වීම	පාරිභෝගික පැහැදීම / නිෂ්පාදකයාගේ අයහාරය
පූර්ණ නමය	$PED = \infty$	ඉහළ යාම පහළයාම	ශුන්‍ය වේ බලපෑම අපරිමිත වේ
නමය	$PED > 1$	ඉහළ යාම පහළයාම	පහත වැටේ ඉහළ යයි
ඒකීය	$PED = 1$	ඉහළ යාම පහළයාම	වෙනස් නොවේ වෙනස් නොවේ
අනමය	$PED < 1$	ඉහළ යාම පහළයාම	ඉහළ යයි පහළ යයි
පූර්ණ අනමය	$PED = 0$	ඉහළ යාම පහළයාම	ඉහළ යයි පහළ යයි

මිල ඉල්ලුම් නමයතා තීරක

- සලකා බලන භාණ්ඩයක සුපෝකබෝගී බව හෝ අත්‍යවශ්‍ය බව
- භාණ්ඩයක ඇති ආදේශක සංඛ්‍යාව හා ඒවායේ සමීප බව
- පාරිභෝගික ආදායමෙන් භාණ්ඩය මිලදී ගැනීමට වැය කරන ප්‍රමාණය
- භාණ්ඩයක ඇති විකල්ප භාවිත සංඛ්‍යාව
- මිල වෙනස් වීම හේතුවෙන් එයට හැඩ ගැසීමට ගතවන කාලය

මිල ඉල්ලුම් නමයතාවයේ ප්‍රායෝගික වැදගත්කම

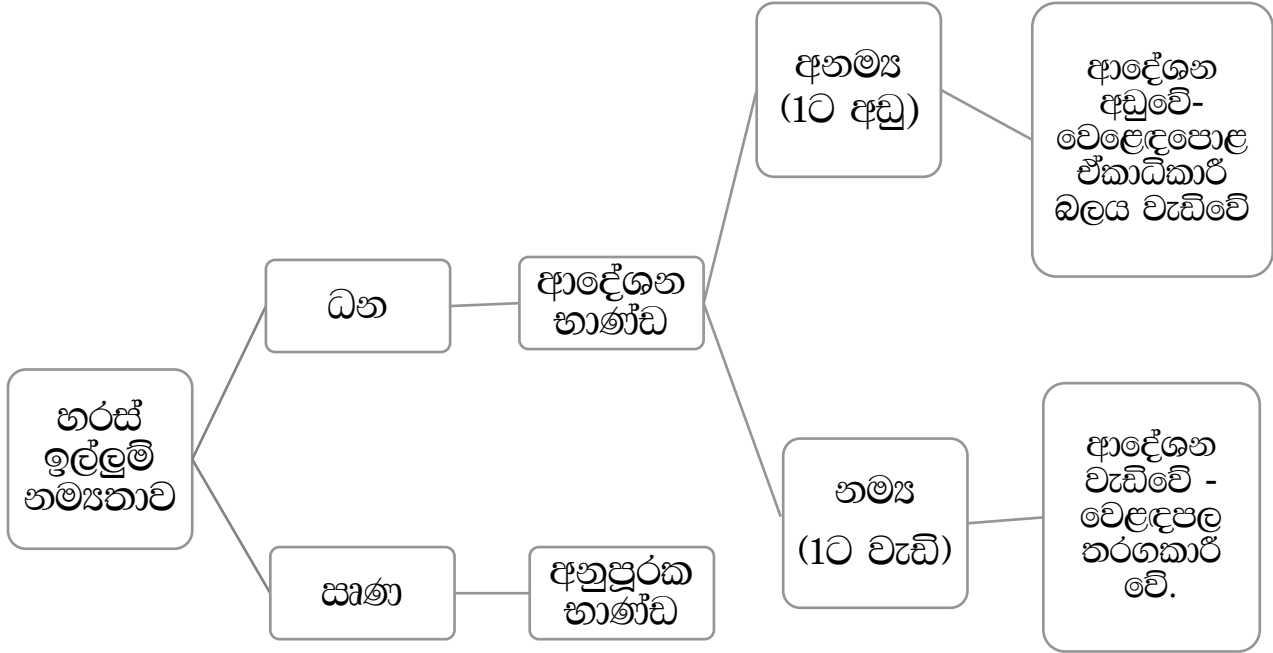
- පාරිභෝගිකයින්ට, නිෂ්පාදකයාට හා ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනයට තීරණ ගැනීම සඳහා නමයතා සංකල්පය වැදගත් වේ
- භාණ්ඩයක මිල වැඩි හෝ අඩු වන විට පාරිභෝගික පැහැදීම නිෂ්පාදන අයහාරය ට කෙරෙන බලපෑම පුරෝකචනය කළ හැකි වීම
- ආදායම උපරිමය කරන අවස්ථාවක සහ නිමැවුම සඳහා තීරණය කළ හැකි වීම
- ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය සඳහා භාවිතා කළ හැකි වීම
- වක්‍ර බදු පැනවීමේ දී අදාළ භාණ්ඩ තෝරා ගැනීමට

2. හරස් ඉල්ලුම් නමයතාව

ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ව තිබියදී සම්බන්ධිත භාණ්ඩයක මිල ප්‍රතිශතක වෙනස ට සාපේක්ෂව සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුමේ ප්‍රතිශතක වෙනස මැන දැක්වීම හරස් මිල ඉල්ලුම් නමයතාවය ලෙස හැඳින්වේ.

$$\text{හරස් මිල ඉල්ලුම් නමයතාවය (CED)} = \frac{\text{සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම ප්‍රමාණය ප්‍රතිශතක වෙනස } \Delta Qd_x \%}{\text{අනෙකුත් භාණ්ඩ මිල ප්‍රතිශතක වෙනස } \Delta P_y \%}$$

හරස් ඉල්ලුම් නමයතාව වැදගත්කම්

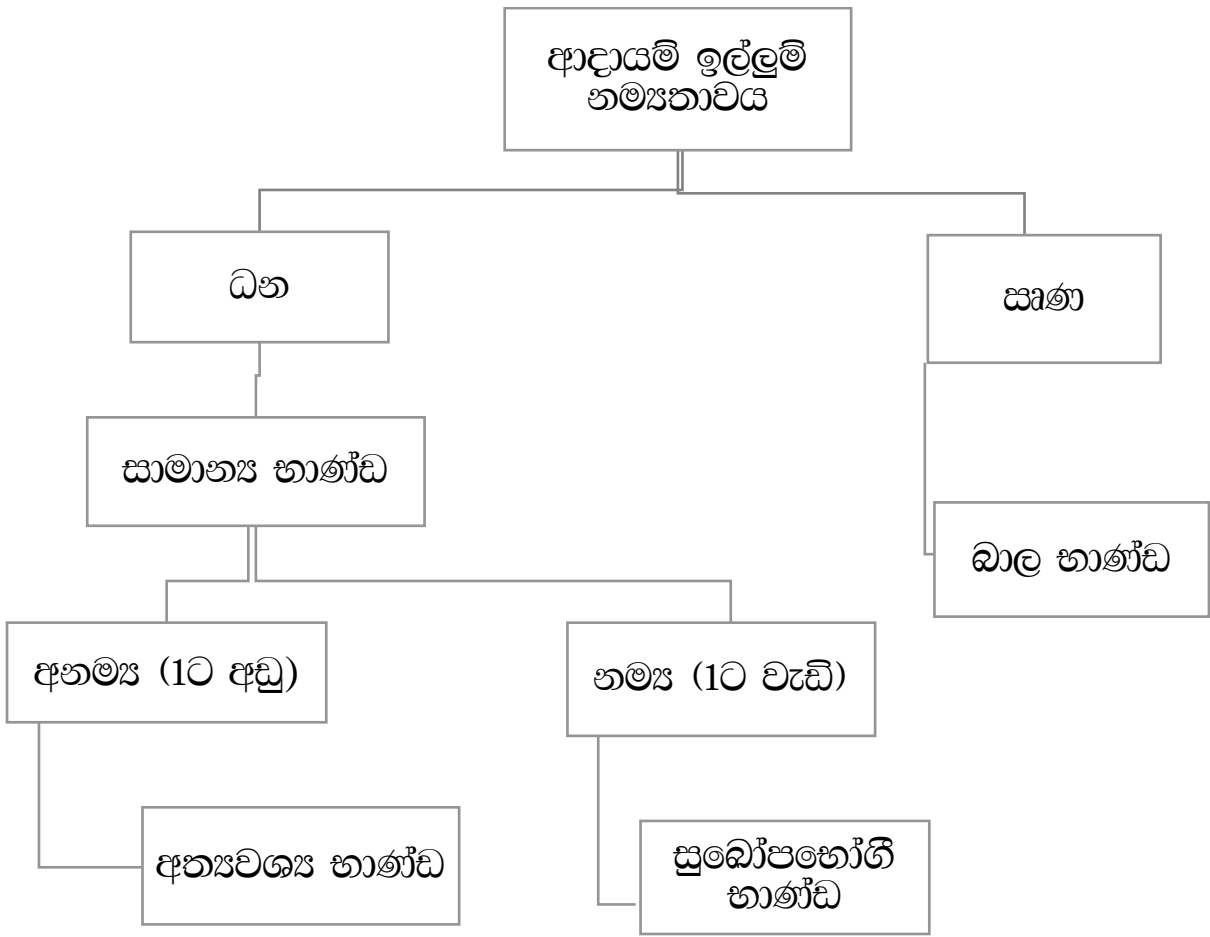
- ❖ භාණ්ඩ වර්ග අතර පවතින අතර සම්බන්ධතාව විග්‍රහ කිරීමට
- ❖ භාණ්ඩ සඳහා වෙළඳපොළේ තරගකාරීත්වය තීරණය කිරීමට
- ❖ භාණ්ඩ වල හා සේවා වල සාපේක්ෂ ඉල්ලුම වෙනස් වීම පුරෝකථනය කිරීමට

3. ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාව

ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක ස්ථාවරව තිබියදී පාරිභෝගික ආදායම ප්‍රතිශතක වෙනසට සාපේක්ෂව සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුමේ ප්‍රතිශතක වෙනස මත දැක්වීම ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාවය නම් වේ.

$$\text{ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාවය (IED)} = \frac{\text{සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුමේ ප්‍රතිශතක වෙනස } \Delta Qd\%}{\text{අදායමේ ප්‍රතිශතක වෙනස } \Delta Y\%}$$

ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාව වැදගත්කම්

- ❖ භාණ්ඩවල අත්‍යවශ්‍ය භාවය සහ සුබෝපහෝගී භාවය හඳුනා ගැනීම
- ❖ බාල භාණ්ඩ හරහා පුද්ගලයාගේ ජීවන තත්ත්වය හඳුනාගත හැකි වීම
- ❖ ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනයට

සැපයුම

මෙම පාඨම හැඳුරීමෙන් ඔබට,

- සැපයුමක් යනු කුමක්ද?
- සැපයුමට බලපාන සාධක
- සැපයුම් න්‍යාය හා සැපයුම් නීතිය
- සැපයුම් නීතිය ප්‍රකාශ කළ හැකි ක්‍රම
- සැපයුම සහ සැපයුම් කරනු ලබන ප්‍රමාණය
- පෞද්ගලික සැපයුම හා වෙළඳපොළ සැපයුම

යනාදී දෑ පිළිබඳ ව දැනගත හැකි වනු ඇත.

- ආර්ථික විද්‍යාවේදී සැපයුම යන්න නිර්වචනය කරනුයේ 'පවතින සම්පත් සහ තාක්ෂණය යටතේ යම් කිසි ප්‍රතිලාභයක් අපේක්ෂාවෙන් නිෂ්පාදනයන් විසින් යම්කිසි භාණ්ඩයකින් වෙළඳපොළට නිකුත් කිරීමට සැලසුම් කර ඇති ප්‍රමාණය' ලෙසිනි.
- සැපයුමක් සම්පූර්ණ වීමට නැතහොත් සඵල සැපයුමක් ඇති වීමට කරුණු 03ක් ඉටුවිය යුතුය.
 1. අදාල භාණ්ඩය නිෂ්පාදනය කිරීමට අවශ්‍ය කරන සම්පත් හා තාක්ෂණය ආයතනය සතුව පවතින බව,
 2. අදාල භාණ්ඩය නිෂ්පාදනය කිරීමෙන් ආයතනයට ලාභයක් උපයාගත හැකි බව,
 3. අදාල භාණ්ඩය නිෂ්පාදනය කිරීමට හා අලෙවි කිරීමට ආයතනය සැලසුම් කර තිබීම.

සැපයුමට බලපාන සාධක

- සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල (P)
- නිෂ්පාදන සම්පත් හෙවත් යෙදවුම් වල මිල (C)
- තාක්ෂණය (T)
- සම්බන්ධිත භාණ්ඩවල මිල (Pn)
- නිෂ්පාදකයන්ගේ අපේක්ෂා (Ex)
- වෙළඳපොළේ සිටින නිෂ්පාදකයන් සංඛ්‍යාව (N)
- රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති (G)
- වෙනත් සාදක (O)

වෙළඳපොළේ සිටින නිෂ්පාදකයන් සංඛ්‍යාව හැර ඉතිරි සාධක පෞද්ගලික සැපයුමට බලපාන සාධක වශයෙන්ද, මෙම සියලු සාධක වෙළඳපොළ සැපයුමට බලපාන සාධක වශයෙන්ද හඳුනා ගනියි.

සැපයුම් ශ්‍රිතය (Supply Function)

යම් කිසි කාල පරිච්ඡේදයක භාණ්ඩයක හෝ සේවාවක සැපයුමක්, සැපයුමට බලපාන සියලු සාධකන් අතර පවත්නා සමස්ථ සම්බන්ධතාවය සැපයුම් ශ්‍රිතය ලෙස හඳුන්වන අතර එය පහත පරිදි දැක්විය හැක.

$$Q_s = f (P, C, T, P_n, E_x, N, G, O)$$

සැපයුම් න්‍යාය සහ සැපයුම් නීතිය (Theory of Supply & Law of Supply)

- **සැපයුම් න්‍යාය** යනුවෙන් හඳුන්වනු ලබන්නේ යම්කිසි නිශ්චිත කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ භාණ්ඩයක සැපයුමක්, සැපයුමට බලපාන සියලුම සාධකන් අතර පවත්නා සමස්ථ සම්බන්ධතාවයයි. එනම් සැපයුම් ශ්‍රිතය මගින් ප්‍රකාශ කරනු ලබන්නේ සැපයුම් න්‍යායයි.
- **සැපයුම් නීතිය** යනු යම් නිශ්චිත කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ භාණ්ඩයක සැපයුමට බලපාන එම භාණ්ඩයේ මිල හැර අන්සාධක ස්ථාවරව පවතින විට, භාණ්ඩයේ මිලත් සැපයුම් ප්‍රමාණයත් අතර අනුලෝම සම්බන්ධතාවයක් (ධන සම්බන්ධතාවයක්) පැවතීම වේ.

■ මෙම සැපයුම් නීතිය ක්‍රියාත්මක වීම සඳහා එනම් භාණ්ඩයේ මිලත් සැපයුම් ප්‍රමාණයන් අතර අනුලෝම සම්බන්ධතාවයක් පැවතීම සඳහා ප්‍රධාන හේතු දෙකක් බලාපත්‍ර ලැබේ.

1. ලාභය (ලාභය මත පදනම් වූ නිෂ්පාදකයාගේ කැමැත්ත) - Profit
2. වැඩි වන ආවස්ථික පිරිවැය නීතිය - The Law of Increasing & Opportunity & Cost

1) ලාභය

ලාභය ගණනය කරනු ලබන්නේ, **ලාභය = මිල - පිරිවැය** ලෙස බව අපි දනිමු.

භාණ්ඩයක සැපයුමට බලපාන මිල හැර අන්සාධක ස්ථාවරව පවතින අවස්ථාවක එහි මිල පමණක් වැඩි වේ නම් සැපයුම්කරුවන් ගේ ලාභය වැඩි වේ. එවැනි අවස්ථාවක නිෂ්පාදකයන් ධෛර්යමත් වීම නිසා අදාළ භාණ්ඩයේ සැපයුම් ප්‍රමාණය ඉහළ යයි. එසේම භාණ්ඩයක මිල අඩු වන විට නිෂ්පාදකයන් ගේ/ සැපයුම්කරුවන් ගේ ලාභය අඩු වීම නිසා ඔවුන් අධෛර්යමත් වී සැපයුම් කරනු ලබන ප්‍රමාණය අඩු කරනු ලබයි.

2) වැඩි වෙන ආවස්ථික පිරිවැය නීතිය

යම් කිසි සැපයුම්කරුවෙකු / නිෂ්පාදකයෙකු විසින් භාණ්ඩයක සැපයුම ක්‍රමයෙන් වැඩි කරන විට ආවස්ථික පිරිවැය නීතිය අනුව නිෂ්පාදකයාගේ ආවස්ථික පිරිවැය ක්‍රමයෙන් ඉහළ යයි. එවිට සැපයුම් ප්‍රමාණය තව දුරටත් වැඩි කිරීමට සැපයුම්කරුවන් අධෛර්යමත් විය හැකිය. එවැනි අවස්ථාවක සැපයුම් ප්‍රමාණය තවදුරටත් වැඩි කිරීමට නම් වැඩි වෙන ආවස්ථික පිරිවැය ආවරණය කරමින් භාණ්ඩයේ මිල වැඩි විය යුතුය.

එයින් පැහැදිලි වන්නේ වැඩි වෙන ආවස්ථික පිරිවැය නීතිය නිසා භාණ්ඩයක සැපයුම් ප්‍රමාණය වැඩි කිරීමට නම් මිල වැඩි විය යුතු බවයි. එනම් මිල සහ සැපයුම් ප්‍රමාණය අතර අනුලෝම සම්බන්ධතාවයක් ක්‍රියාත්මක වීමට වැඩි වෙන ආවස්ථික පිරිවැය නීතිය හේතු වන බවයි.

සැපයුම් නීතිය ප්‍රකාශ කළ හැකි විවිධ ක්‍රම

සැපයුම් නීතිය ප්‍රධාන වශයෙන් ක්‍රම තුනකට ප්‍රකාශ කළහැකිය.

01. සැපයුම් ලේඛණය ආශ්‍රයෙන්
02. සැපයුම් වක්‍රය ආශ්‍රයෙන්
03. සැපයුම් සමීකරණය ආශ්‍රයෙන්

✓ සැපයුම් නීතිය සැපයුම් ලේඛනයක් ආශ්‍රයෙන් (The Law of Supply by a Supply Schedule)

■ සැපයුම් ලේඛනයක් යනු, යම්කිසි නිශ්චිත කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ, සැපයුමට බලපාන මිල හැර අන් සාධක ස්ථාවරව තිබිය දී අදාළ භාණ්ඩයේ විවිධ මිල ගණන් යටතේ සැපයුම්කරුවන් විසින් සැපයුම් කිරීමට සැලසුම් කර ඇති ප්‍රමාණයන් දැක්වන ලේඛනයකි.

උදා: හිෂ්පාදකයන් විසින් විවිධ මිල ගණන් යටතේ සැපයුම් කිරීමට කැමති සිහි කිලෝග්‍රෑම් ප්‍රමාණය පහත වගුවෙන් දැක්වේ.

මිල	සැපයුම් ප්‍රමාණය)Kg)
100	500
200	1000
300	1500
400	2000

ඉහත සැපයුම් ලේඛනයට අනුව සිහි කිලෝග්‍රෑමයක මිල රු.100/- සිට රු.400/- දක්වා ක්‍රමයෙන් වැඩි වන විට සැපයුම්කරුවන් ඒ ඒ මිල ගණන් යටතේ සැපයීමට කැමති සිහි කිලෝ ගණනද (500නට) සිට (2000නට) දක්වා ක්‍රමයෙන් වැඩි වේ. ඒ අනුව සැපයුමට බලපාන අනෙකුත් සාධක ස්ථාවරව පවතින විට මිල සහ සැපයුම් ප්‍රමාණය අතර පවතින අනුලෝම සම්බන්ධතාවය හෙවත් සැපයුම් නීතිය ඉහත ලේඛනයෙන් නිරූපණය වේ.

✓ සැපයුම් නීතිය සැපයුම් සමීකරණයක් ආශ්‍රයෙන් (The Law of Supply by a Supply Equation)

■ සැපයුම් සමීකරණය යනු, යම්කිසි කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ මිල හැර සැපයුමට බලපාන අන්සාධක ස්ථාවරව තිබිය දී, භාණ්ඩයේ මිලත් සැපයුමත් අතර සම්බන්ධතාවය පෙන්වනු ලබන ගණිතමය සමීකරණයයි.

- භාණ්ඩයක සැපයුම් සමීකරණය $Q = a + bp$ යන සමීකරණයෙන් ඇස්තමේන්තු කළ හැකිය.

Q_s = සැපයුම් ප්‍රමාණය

P = භාණ්ඩයේ මිල

a = අන්ත:බණ්ඩය (මිල 0 වන විට සැපයුම)

b = බැවුම (මිල ඒකකයකින් වෙනස් වන විට සැපයුම් ප්‍රමාණයේ සිදුවන වෙනස)

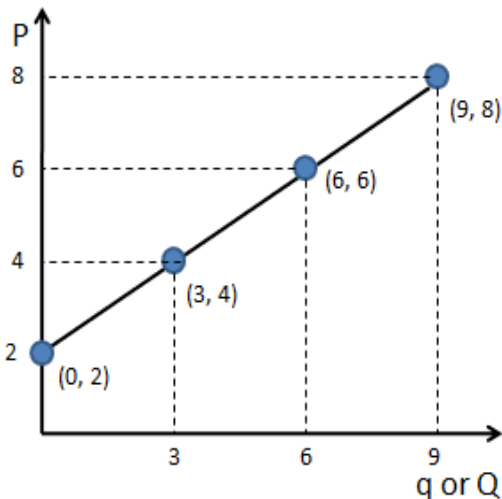
- ❖ මිලත් සැපයුම් ප්‍රමාණයත් අතර ධන සම්බන්ධතාවයක් පවතින නිසා ඇස්තමේන්තු කිරීමේ දී b වල අගය ධන අගයක් ලෙස ලැබේ.

✓ සැපයුම් නීතිය සැපයුම් වක්‍රයක් ආශ්‍රයෙන් (The Law of supply by a Supply Curve)

- සැපයුම් වක්‍රය යනු, යම්කිසි භාණ්ඩයක සැපයුමට බලපාන මිල හැර අන් සාධක ස්ථාවරව තිබිය දී සැපයුම්කරුවන් විසින් විවිධ මිල ගණන් යටතේ භාණ්ඩයකින් සැපයුම් කිරීමට සැලසුම් කර ඇති ප්‍රමාණයන් දක්වන වක්‍රයකි. සැපයුම් නීතියට අනුව මිලත්, සැපයුම් ප්‍රමාණයත් අතර අනුලෝම (ධන) සම්බන්ධතාවයක් පවතින නිසා සැපයුම් වක්‍රය වමේ සිට දකුණට ඉහළට බෑවුම් වන වක්‍රයකි. එනම් ධන බෑවුමකින් යුත් වක්‍රයකි.

- මිල සහ සැපයුම් ප්‍රමාණය අතර සම්බන්ධතාවයේ දී මිල ස්ථායකත්ව විචල්‍ය වශයෙන් සලකන නිසා ගණිතමය සම්ප්‍රදායට අනුව සැපයුම් වක්‍රය නිර්මාණය කරන්නේ නම් මිල තිරස් අක්ෂයේ ලකුණු කළ යුතුය. නමුත් මෙහිදී ද ආර්ථික විද්‍යාව තුළ ඉහත ගණිතමය සම්ප්‍රදාය වෙනස් කර මිල සිරස් අක්ෂයේත් සැපයුම් ප්‍රමාණය තිරස් අක්ෂයේත් ලකුණු කරමින් සැපයුම් වක්‍රය නිර්මාණය කළ යුතුය.

Price	Quantity Supplied
\$2	0
\$4	3
\$6	6
\$8	9

සැපයුම සහ සැපයුම් කරනු ලබන ප්‍රමාණය (Supply and Quantity Supply)

- **සැපයුම** යනු යම් නිෂ්පාදන කාල පරිච්ඡේදයක භාණ්ඩයක පවතින හැකි විවිධ මිල ගණන් යටතේ සැපයුම්කරුවන් විසින් සැපයීමට සැලසුම් කර ඇති විවිධ ප්‍රමාණයන් ය. එය සමස්ථ සැපයුම් වකුය තුළින්ම නිරූපණය වේ.
- **සැපයුම් කරනු ලබන ප්‍රමාණය** යනු යම් කිසි කාල පරිච්ඡේදයක දී භාණ්ඩයක පවතින මිල යටතේ සැපයුම්කරුවන් විසින් අදාළ භාණ්ඩයෙන් වෙළඳපොළට සපයන ප්‍රමාණය වේ. එය සැපයුම් වකුය මත පිහිටි එක් ලක්ෂ්‍යයක් මගින් නිරූපණය වේ.

සැපයුම් ප්‍රමාණය වෙනස්වීම සහ සැපයුම වෙනස් වීම (Change in Quantity Supply and Change in Supply)

1) සැපයුම් ප්‍රමාණය වෙනස්වීම

- සැපයුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම යනු, යම්කිසි නිශ්චිත කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ භාණ්ඩයක සැපයුමට බලපාන මිල හැර අන්සාධක ස්ථාවරව තිබිය දී, මිලෙහි සිදුවන වෙනස් වීම නිසා භාණ්ඩයේ සැපයුමේ සිදුවන වෙනස් වීම වේ. මෙය සැපයුම් වකුය දිගේ ගමන් කිරීම යනුවෙන් හඳුන්වනු ලැබේ.
- සැපයුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම ආකාර දෙකකට දැක්විය හැකිය.
 01. සැපයුම් ප්‍රමාණය වැඩි වීම (සැපයුම් වකුය දිගේ ඉහළට ගමන් කිරීම)
 02. සැපයුම් ප්‍රමාණය අඩු වීම (සැපයුම් වකුය දිගේ පහළට ගමන් කිරීම)

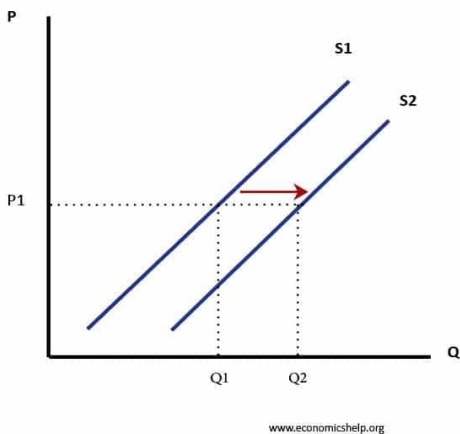
2) සැපයුම වෙනස් වීම

■ සැපයුම වෙනස් වීම යනු, යම් නිශ්චිත කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ භාණ්ඩයක සැපයුමට බලපාන මිල හැර අන් සාධකයක් වෙනස් වීම නිසා අදාළ භාණ්ඩයේ සැපයුමේ සිදුවන වෙනසයි. භාණ්ඩයක සැපයුම වෙනස් වීම සැපයුම් චක්‍රය විතැන් වීම යනුවෙන් හඳුන්වනු ලැබේ.

■ භාණ්ඩයක සැපයුම වෙනස් වීම ආකාර දෙකකට සිදු විය හැක.

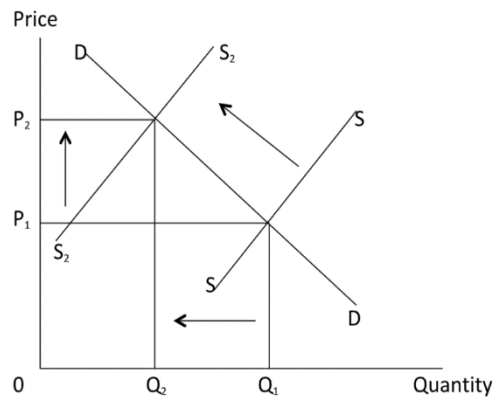
01. සැපයුම වැඩි වීම (සැපයුම් චක්‍රය දකුණට විතැන් වීම)

02. සැපයුම අඩුවීම (සැපයුම් චක්‍රය වමට විතැන් වීම)

www.economicshelp.org

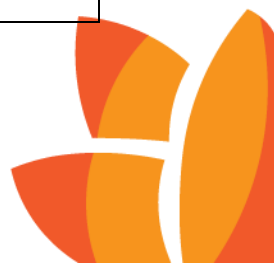
සැපයුම් චක්‍රය දකුණට විතැන් වීම

සැපයුම් චක්‍රය වමට විතැන් වීම

භාණ්ඩයක සැපයුම් චක්‍රය වමට හා දකුණට විතැන් වීමට බලපාන සාධක

යම් භාණ්ඩයක සැපයුම් චක්‍රය වමට විතැන් වීමට (සැපයුම අඩු වීමට) බලපාන සාධක	යම් භාණ්ඩයක සැපයුම් චක්‍රය දකුණට විතැන් වීමට (සැපයුම වැඩි වීමට) බලපාන සාධක
නිෂ්පාදන සාධක වල මිල ගණන් වැඩි වීම	නිෂ්පාදන සාධක මිල ගණන් අඩු වීම.
තාක්ෂණයේ පිරිහීම	තාක්ෂණය දියුණු වීම.
සමාන යෙදවුම් භාවිතා කරන වෙනත් භාණ්ඩ වල මිල ගණන් වැඩි වීම.	සමාන යෙදවුම් භාවිතා කරන වෙනත් භාණ්ඩ වල මිල ගණන් අඩු වීම.

<p>යෙදවුම් ජනිත කරන අනෙකුත් භාණ්ඩ වල මිල ගණන් අඩු වීම.</p>	<p>යෙදවුම් ජනිත කරන අනෙකුත් භාණ්ඩ වල මිල ගණන් වැඩි වීම.</p>
<p>භාණ්ඩයේ මිල අනාගතයේදී වැඩි වේ යැයි නිෂ්පාදකයන් අපේක්ෂා කිරීම.</p>	<p>භාණ්ඩයේ මිල අඩු වේ යැයි නිෂ්පාදකයන් අපේක්ෂා කිරීම..</p>

පෞද්ගලික සැපයුම සහ වෙළඳපොළ සැපයුම (Private & Supply and Market Supply)

- **පෞද්ගලික සැපයුම** යනු, යම් නිශ්චිත කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ නිෂ්පාදකයෙකු විසින් විවිධ මිල ගණන් යටතේ භාණ්ඩයකින් සැපයුම් කිරීමට සැලසුම් කර ඇති ප්‍රමාණය වේ.
- **වෙළඳපොළ සැපයුම** යනු, යම් නිශ්චිත කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ වෙළඳපොළේ සියලුම සැපයුම්කරුවන් විසින් එක් එක් මිල ගණන් යටතේ භාණ්ඩයකින් සැපයුම් කිරීමට සැලසුම් කර ඇති ප්‍රමාණයන් ය.

සැපයුම් නම්‍යතාවය

සැපයුම තීරණය වීම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් කරුණු නොවෙනස්ව තිබිය දී සලකා බලනු ලබන භාණ්ඩයේ මිලෙහි සාපේක්ෂ වෙනසට සලකා බලන භාණ්ඩයේ සැපයුම් ප්‍රමාණය දක්වන සාපේක්ෂ ප්‍රතිචාරය මනිනු ලබන මිනුම සැපයුම් නම්‍යතාවය යි.

සැපයුම් නම්‍යතාවය

සැපයුම් නම්‍යතාවය පහත පරිදි ගණනය කෙරේ

$$\text{මිල සැපයුම් නම්‍යතාව} = \frac{\text{සැපයුම් ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිශත වෙනස}}{\text{මිලෙහි ප්‍රතිශත වෙනස}}$$

$$e_s = \frac{\Delta Q_s}{\Delta P\%}$$

මිලන් සැපයුම් ප්‍රමාණයන් අතර අනුලෝම සම්බන්ධතාවයක් පවතින බැවින් සැපයුම් නම්‍යතා සංගුණකය ධන අගයක් ගනී.

සැපයුම් නම්‍යතා සංගුණකයේ ප්‍රභේද 5කි.

- පූර්ණ අනම්‍ය සැපයුම - $es = 0$
- පූර්ණ නම්‍ය සැපයුම - $es = \infty$
- ඒකීය නම්‍ය සැපයුම - $es = 1$
- නම්‍ය සැපයුම - $es > 1$
- අනම්‍ය සැපයුම - $es < 1$

සැපයුම් නම්‍යතාවය ගණනය කිරීම

ලක්ෂ්‍ය නම්‍යතාව	වාස නම්‍යතාවය
<p>භාණ්ඩයක මිලෙහි ඇති වන ඉතා සුළු හෙවත් අංශුමාත්‍ර වෙනසකට එම භාණ්ඩයේ සැපයුම් ප්‍රමාණය දැක්වෙන සාපේක්ෂ ප්‍රතිචාරය මත බලන මිනුම යි. මෙහි දී නිශ්චිත ලක්ෂ්‍යයක හෝ මිලක නම්‍යතාව මත බැලේ.</p> $es = \frac{\Delta Qs}{\Delta P} \times \frac{P}{Qs}$	<p>භාණ්ඩයක මිලෙහි ඇති වන ඉතා විශාල වෙනසකට එම භාණ්ඩයේ සැපයුම් ප්‍රමාණය දැක්වෙන සාපේක්ෂ ප්‍රතිචාරය මත බලන මිනුම යි. මෙහි දී ලක්ෂ්‍යයක හෝ මිලයන් දෙකක් අතර නම්‍යතාව මත බැලේ.</p> $es = \frac{\Delta Qs}{\Delta P} + \frac{P_1 + P_2}{Qs_1 + Qs_2}$

$\frac{\Delta Qs}{\Delta P}$ යනු සැපයුම් වකුයේ බැමුම බැවින් ඒ වෙනුවට (ඉ) ආදේශ කළ හැකි. කිසියම් අවස්ථාවක නම්‍යතා අගය දී මිල හා ප්‍රමාණය විමසන විට පහල සූත්‍රය භාවිතා කළ හැකිය.

$$es = \frac{bp}{a + bp}$$

❖ වාස නම්‍යතාවය ගණනය කිරීම විෂය නිර්දේශයෙන් ඉවත් කර ඇත.

සැපයුම් නම්‍යතාවයේ ප්‍රභේද

පූර්ණ අනම්‍ය සැපයුම

අනෙකුත් කරුණු නොවෙනස්ව තිබිය දී සලකා බලනු ලබන භාණ්ඩයේ මිල කෙතරම් වෙනස් වුවද සැපයුම් ප්‍රමාණය නොවෙනස්ව පවතින තත්වයකි

- ❖ නම්‍යතා සංගුණකය සෑම විටම ශුන්‍ය (0) වේ

පූර්ණ නම්‍ය සැපයුම

අනෙකුත් කරුණු නොවෙනස් ව තිබිය දී සලකා බලනු ලබන භාණ්ඩයේ සැපයුම් ප්‍රමාණය කෙතරම් වෙනස් වුව ද මිල නොවෙනස්ව පවතින තත්වයකි

- ❖ නම්‍යතා සංගුණකය සෑම විටම අපරිමිත(∞) වේ.)

අනම්‍ය සැපයුම

අනෙකුත් කරුණු නොවෙනස්ව තිබිය දී සලකා බලනු ලබන භාණ්ඩයේ මිල වෙනස් වන ප්‍රතිඵලයට වඩා අඩු ප්‍රතිඵලයකින් සැපයුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වන තත්වයකි

- ❖ නම්‍යතා සංගුණකය සෑම විට ම 1 ට අඩු වේ.)

මිල සැපයුම් නම්‍යතාවයේ ප්‍රභේද

0 - ∞

නම්‍ය සැපයුම

අනෙකුත් කරුණු නොවෙනස්ව තිබියදී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල වෙනස් වන ප්‍රතිඵලයට වඩා වැඩි ප්‍රතිඵලයකින් සැපයුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වන තත්වයකි

- ❖ නම්‍යතා සංගුණකය සෑම විට ම විටම 1 ට වැඩි වේ.)

ඒකීය නම්‍ය සැපයුම

අනෙකුත් කරුණු නොවෙනස් සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල වෙනස් වන ප්‍රතිඵලයට සමාන ප්‍රතිඵලයකින් සැපයුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වන තත්වයකි.

- ❖ නම්‍යතා සංගුණකය සෑම විටම 1 වේ.

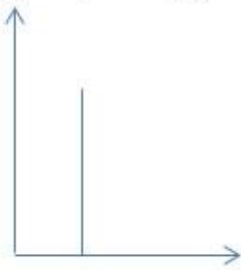
සැපයුම් නම්‍යතාවයේ ප්‍රභේද

මිල	සැපයුම් ප්‍රමාණය	නම්‍යතා සංගුණකය	නම්‍යතාව
වෙනස් වේ	වෙනස් නොවේ	0	පූර්ණ අනම්‍ය
වෙනස් නොවේ	වෙනස් වේ	∞	පූර්ණ නම්‍ය
සමාන ප්‍රතිච්ඡේදයකින් වෙනස් වේ	සමාන ප්‍රතිච්ඡේදයකින් වෙනස් වේ	1	ඒකීය නම්‍ය
වැඩි ප්‍රතිච්ඡේදයකින් වෙනස් වේ	අඩු ප්‍රතිච්ඡේදයකින් වෙනස් වේ	1 > අඩු	අනම්‍ය
අඩු ප්‍රතිච්ඡේදයකින් වෙනස් වේ	වැඩි ප්‍රතිච්ඡේදයකින් වෙනස් වේ	1 < වැඩි	නම්‍ය

ඉහත නම්‍යතා අවස්ථා 5න් පූර්ණ අනම්‍ය, පූර්ණ නම්‍ය හා ඒකීය නම්‍ය යන අවස්ථා (3) දී සෑම ලක්ෂ්‍යක ම නම්‍යතාව ස්ථාවර අගයක් ගනී. එබැවින් ඒවා **නියත නම්‍යතා** ලෙස හැඳින්වේ.

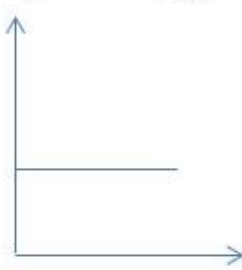

සුර්ණ අනාමය සැපයුම

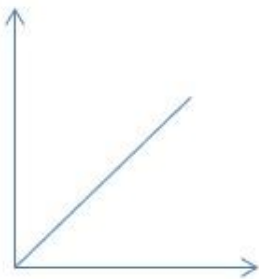
es = 0

සුර්ණ නාමය සැපයුම

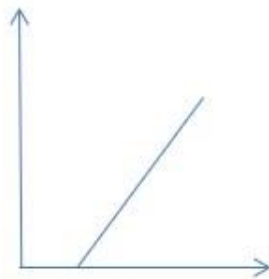
es = ∞

ඒකීය නාමය සැපයුම

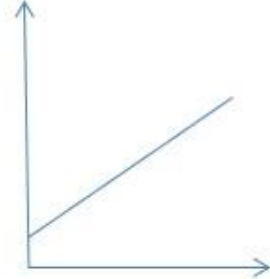
es = 1

අනාමය සැපයුම

es < 1

නාමය සැපයුම

es > 1

විවිධ නාමය සහිත සැපයුම් වක්‍ර

- ❖ නාමය හා අනාමය සැපයුම වක්‍ර දෘශ්‍ය බැවූම මත තීරණය කිරීම 100% ක් නිවැරදි නොවේ.

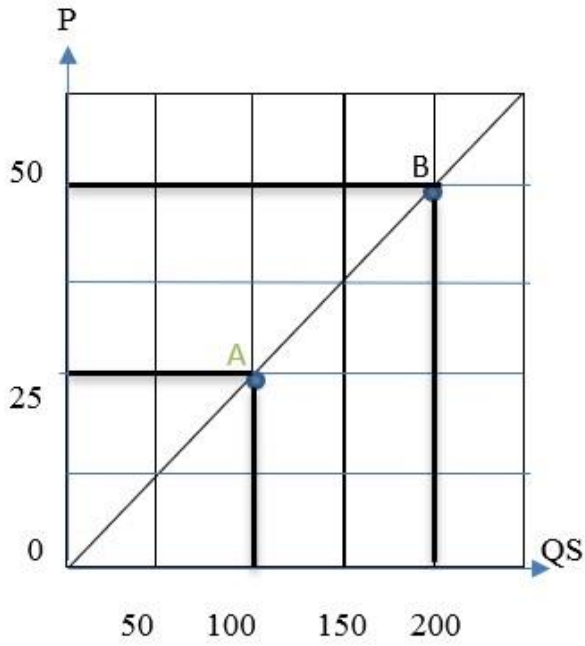
ඒකීය නාමය සැපයුමේ සුවිශේෂීතා

ඒකීය නාමය සැපයුම වක්‍රයක ඔහුම ලක්ෂ්‍යක

මිල හා සැපයුම ප්‍රමාණය අතර අනුපාතය සැපයුම වක්‍රයේ බැවූමේ පරස්පරයට සමාන වේ. $(\frac{\Delta Q}{Q} = \frac{\Delta P}{P})$

මේ නිසා නාමය නාව සෙවීමේදී මිල හා සැපයුම ප්‍රමාණය අතර අනුපාතය , සැපයුම වක්‍රයේ බැවූමෙන් ගුණකල වට ලැබෙන පිලිතුර සෑම විටම 1ක් (ඒකීය) වේ.

A ලක්ෂ්‍යයේදී නම්‍යතාව-

$$\text{බැවුම} = \frac{\Delta Q}{\Delta P} = \frac{100}{25} = 4$$

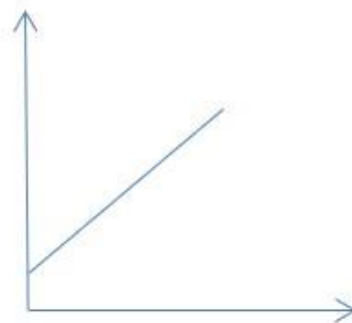
$$\text{මිල ප්‍රමාණ අනුපාතය} = \frac{P}{Q} = \frac{25}{100} = 0.25$$

$$\begin{aligned} \text{නම්‍යතාව} &= \frac{\Delta Q}{\Delta P} * \frac{P}{Q} \\ &= 4 * 0.25 \\ &= 1 \end{aligned}$$

නම්‍ය හා අනම්‍ය සැපයුම් වක්‍ර

අනම්‍ය සැපයුම

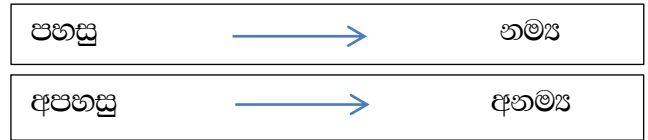

නම්‍ය සැපයුම

සැපයුම් නම්‍යතාව තීරණය කරන සාධක

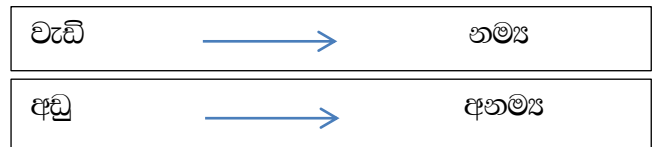
❖ කාර්මාන්තය අතර සම්පත් සංවලනය

❖ සලකා බලන කාලය

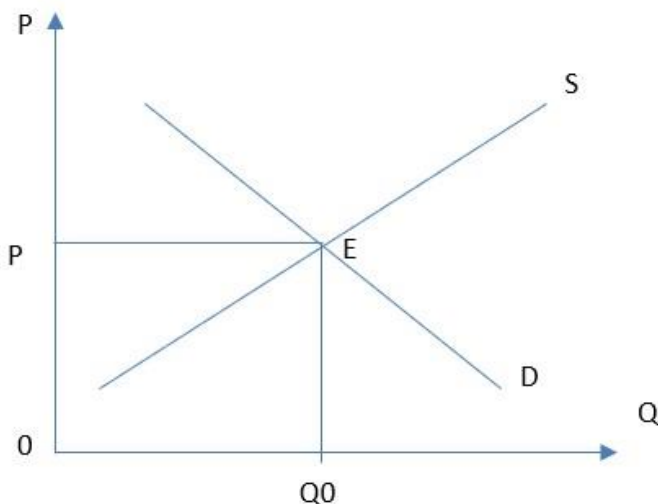

❖ තොග රැස් කිරීමේ හා කල් තබා ගැනීමේ හැකියාව

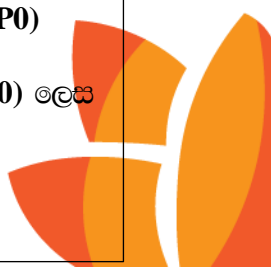

වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය (Market & Equilibrium)

වෙළෙඳපොළක් තුළ සිටින ගැනුම්කරුවන්ගේ මිල දී ගැනීමේ සැලසුම් සහ විකුණුම්කරුවන්ගේ අලෙවි සැලසුම් එකිනෙකට අනුකූල වන තත්වයකි. සමතුලිතයේදී තීරණය වන මිල සමතුලිත මිල ලෙසත් ප්‍රමාණය සමතුලිත ප්‍රමාණය ලෙසත් හැඳින්වේ.

වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම් වක්‍රය
 වෙළෙඳපොළ සැපයුම් වක්‍රය සමග
 ජේදනය වන E ලක්ෂ්‍යයේදී
 වෙළෙඳපොළ සමතුලිතතාව තීරණය
 වේ. දී එහි දී සමතුලිත මිල (P0)
 ලෙසද සමතුලිත ප්‍රමාණය (Q0) ලෙස
 දැනුම් තීරණය වී ඇත.

වෙළෙඳපොළ සමතුලිතයක ලක්ෂණ

- $Q_d = Q_s$ - ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය සැපයුම් ප්‍රමාණයට සමාන වේ.
- $P_d = P_s$ - ඉල්ලුම් මිල සැපයුම් මිලට සමාන වේ.
- $Q_{de} / Q_{Se} = 0$ - අධි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය හා අධි සැපයුම් ප්‍රමාණය ශුන්‍ය වේ.
- $P_{de} / P_{Se} = 0$ - අධි ඉල්ලුම් මිල හා අධි සැපයුම් මිල ශුන්‍ය වේ.
- පාරිභෝගිකයන්ගේ හා නිෂ්පාදකයන්ගේ තීරණ එකිනෙකට ගැලපීම.
- මිල හා ප්‍රමාණය වෙනස් කෙරෙන වෙළෙඳ පොළ බලවේග තුළන වීම.
- සමපත් බෙදී යාම කාර්යක්ෂම වේ. (භාණ්ඩයේ මිල ආන්තික පිරිවැයට සමාන වීම ($P = MC$))

අධි ඉල්ලුම හා අධි සැපයුම

අධි ඉල්ලුම

කිසියම් මිලක දී සැපයුම් ප්‍රමාණයට වඩා වැඩියෙන් පවතින ඉල්ලුම ප්‍රමාණය වේ

$$Q_{d_e} = Q_d - Q_s$$

අධි ඉල්ලුමකදී මිල ඉහල යයි.

අධි සැපයුම

කිසියම් මිලක දී ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයට වඩා වැඩියෙන් පවතින සැපයුම් ප්‍රමාණය වේ.

$$Q_s = Q_s - Q_d$$

අධි සැපයුමක දී මිල පහල යයි..

සමතුලිත මිලේ දී

- අධි ඉල්ලුම හා අධි සැපයුම ශුන්‍ය වේ.
- අධි ඉල්ලුම් / අධි සැපයුම් වක්‍ර මිල අක්ෂය ජේදනය වන ලක්ෂයේදී සමතුලිත මිල තීරණය වේ.

සමතුලිත මිලට පහල මිලයන් වල දී

→ අධි ඉල්ලුම ධන අගයක් ගන්නා අතර එම අගයට සමානව අධි සැපයුම සෘණ වේ.

සමතුලිත මිලට ඉහළ මිලයන්වල දී

→ අධි ඉල්ලුම සෘණ අගයක් ගන්නා අතර එම අගයට සමානව අධි සැපයුම ධන වේ.

අධි ඉල්ලුම් මිල හා අධි සැපයුම් මිල

අධි ඉල්ලුම් මිල

කිසියම් ප්‍රමාණයක දී සැපයුම් මිලට වඩා වැඩියෙන් පවතින ඉල්ලුම් මිල වේ

$$Pd_e = Pd - Ps$$

අධි ඉල්ලුම් මිලක දී ප්‍රමාණය වැඩි වේ

අධි සැපයුම් මිල

කිසියම් ප්‍රමාණයකදී ඉල්ලුම් මිලට වඩා වැඩියෙන් පවතින සැපයුම් මිල වේ.

$$Ps_e = Ps - Pd$$

අධි සැපයුම් මිලක දී ප්‍රමාණය අඩු වේ.

සමතුලිත ප්‍රමාණයේ දී

→ අධි ඉල්ලුම් මිල හා අධි සැපයුම් මිල ශුන්‍ය වේ.

සමතුලිත ප්‍රමාණයට පහළ ප්‍රමාණවල දී

→ අධි ඉල්ලුම් මිල ධන අගයක් ගන්නා අතර එම අගයට සමානව අධි සැපයුම් මිල සෘණ වේ.

සමතුලිත ප්‍රමාණයට ඉහළ ප්‍රමාණ වල දී

→ අධි ඉල්ලුම් මිල සෘණ අගයක් ගන්නා අතර එම අගයට සමානව අධි සැපයුම් මිල ධන වේ.

ස්ථායී වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය

අසමතුලිත තත්වයේ පවතින වෙළෙඳපොළක් මිල යාන්ත්‍රණය මගින් වෙළෙඳපොළ යළි සමතුලිතය කරා යොමු කරවීම ස්ථායී වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය වේ.

සමතුලිත ප්‍රමාණයට වඩා අඩු ප්‍රමාණවල

→ අධි ඉල්ලුම් මිලක් පවතින අතර එමගින් අධි ලාභ ජනිත කිරීමෙන් ප්‍රමාණය සමතුලිතය දක්වා වැඩි කිරීමට සංඥා සපයයි.

සමතුලිත මිලට වඩා අඩු මිල ගණන් වල

→ අධි ඉල්ලුමක් පවතින බැවින් මිල ඉහළ නැංවීමට වෙළෙඳ පොළ බලවේග ක්‍රියා කයි. මෙය උඩුකුරු මිල තෙරපුම ලෙස හැඳින්වේ.

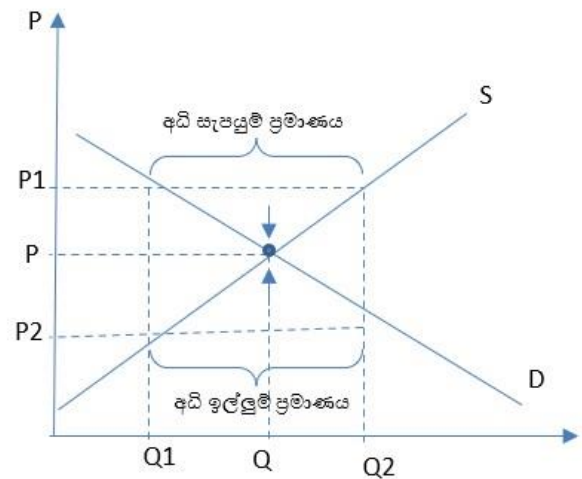
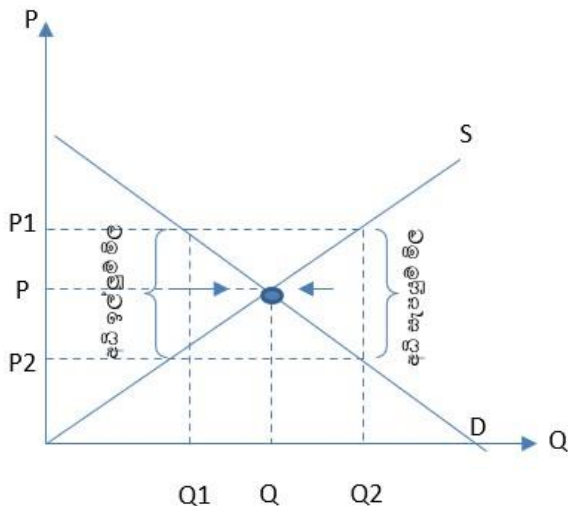
සමතුලිත ප්‍රමාණයට වඩා වැඩි ප්‍රමාණවල

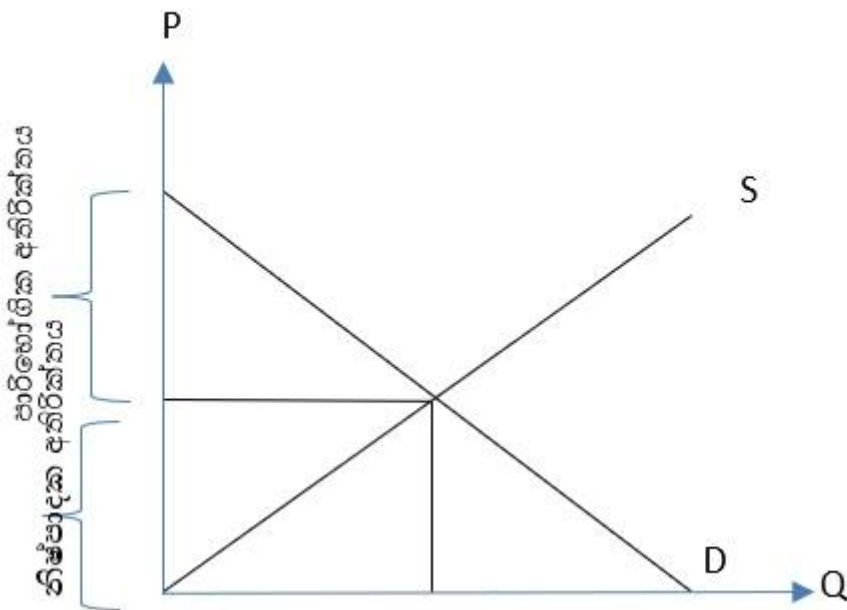
→ අධි සැපයුම් මිලක් පවතින අතර එමගින් අලාභ ජනිත කිරීමෙන් ප්‍රමාණය සමතුලිතය දක්වා අඩු කිරීමට සංඥා සපයයි.

සමතුලිත මිලට වඩා වැඩි මිල ගණන් වල

→ අධි සැපයුමක් පවතින බැවින් මිල පහළ දැමීමට වෙළෙඳපොළ බලවේග ක්‍රියා කරයි. මෙය ඔට්කුරු මිල තෙරපුම ලෙස හැඳින්වේ.

ආර්ථික අතිරික්තය

වෙළෙඳපොළේ හුවමාරුවට සහභාගී වන ගැණුම්කරුවන් හා විකුණුම්කරුවන් යන දෙපිරිස ම එම හුවමාරුවෙන් ලබා ගන්නා වාසිය යි.

$$\text{ආර්ථික අතිරික්තය} = \text{පාරිභෝගික අතිරික්තය} + \text{නිෂ්පාදක අතිරික්තය}$$

වෙළෙඳපොළේ හුවමාරුවෙන්

ගැණුම්කරුවන්ට හිමි වාසිය
පාරිභෝගික අතිරික්තය යි.

විකුණුම්කරුවන්ට හිමි වාසිය
නිෂ්පාදක අතිරික්තය යි

අනෙක් සැසඳීමක දී හැර අනෙකුත් සමතුලිතයන්වලදී ඉල්ලුම් හා සැපයුම් නොමැත සමාන වන විට, පාරිභෝගික අතිරික්තය = නිෂ්පාදන අතිරික්තය වේ.

අතිරික්තය හා නොමැත අතර සෑම විටම ප්‍රතිරෝම සම්බන්ධතාවයක් පවතී.

පාරිභෝගික අතිරික්තය

පාරිභෝගිකයන් කිසියම් ප්‍රමාණයක් මිල දී ගැනීමේ දී සෑම ඒකකයක් පාසා ම සත්‍ය වශයෙන් ගෙවන මිල හා ගෙවීමට කැමති මිල (ආන්තික උපයෝගීතාවය) අතර ධනාත්මක වෙනස්කම්වල එකතුව පාරිභෝගික අතිරික්තය යි.

නැතහොත් මුළු පාරිභෝගික පැහැදීම ඉක්මවා ඇති මුළු උපයෝගීතාවය යි.

$$\text{පාරිභෝගික අතිරික්තය} = \text{මුළු උපයෝගීතාවය} - \text{පාරිභෝගික පැහැදීම}$$

$$A = (A + B + C) - (B + C)$$

සමතුලිතයේ දී පාරිභෝගික අතිරික්තය පහත පරිදි ගණනය කළ හැක.

සමතුලිත මිලේ දී	= (ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය දැනට වන මිල - සමතුලිත මිල) x සමතුලිත	
පාරිභෝගික අතිරික්තය	_____	ප්‍රමාණ
2		

නිෂ්පාදක අතිරික්තය

නිෂ්පාදකයෙක් කිසියම් භාණ්ඩ ප්‍රමාණයක් සැපයීමේ දී සෑම ඒකකයක් පාසාම අපේක්ෂා කළ අවම මිල (ආන්තික පිරිවැය) හා සත්‍ය වශයෙන්ම ඒ සඳහා වෙළෙඳපොළේ දී ලැබෙන මිල අතර පවත්නා ධනාත්මක වෙනස්කම් වල ඒකතුව නිෂ්පාදක අතිරික්තය යි.

හැතහොත් මුළු විචල්‍ය පිරිවැය ඉක්මවා ඇති මුළු අයහාරය යි

නිෂ්පාදක අතිරික්තය = මුළු අයහාරය - මුළු විචල්‍ය පිරිවැය

$$B = (B + C) - C$$

සමතුලිතයේ දී නිෂ්පාදක අතිරික්තය පහත පරිදි ගණනය කළ හැක.

සමතුලිත මිලේ දී	=	(සමතුලිත මිල - සැපයුම් ප්‍රමාණය ශූන්‍යවනමිල) x සමතුලිත
නිෂ්පාදක අතිරික්තය	_____	ප්‍රමාණ
	2	

සමතුලිතය වෙනස් වීම

සමතුලිත වෙනස් වීම අවස්ථා දෙකක් ටනේ දැක්විය හැකි ය.

1. ඉල්ලුම හෝ සැපයුම වෙනස් වීම.

